

Navigating Mis- and
Disinformation at an Older Age

ITSEARVIOINTI

MEDIALUKUTAIDOT

Nordplus

Vanhustyön keskusliitto
CENTRALFÖRBUNDET FÖR DE GAMLAS VÄL RY

Kuinka käyttää tätä materiaalia

Tämä itsearviointi on suunniteltu auttamaan sinua pohtimaan varmuuttasi ja taitojasi liittyen medialukutaitoon, misinformaatioon (virheellinen tieto), disinformaatioon (tarkoituksellisesti harhaanjohtava tieto) ja turvalliseen osallistumiseen verkossa.

Oikeita tai väärä vastauksia ei ole. Tavoitteena on auttaa sinua tunnistamaan vahvuutesi ja huomaamaan osa-alueet, joilla haluat ehkä oppia lisää tai harjoitella uusia taitoja.

Jokaisen väittämän kohdalla:

- valitse numero 1–5
- mieti jokapäiväisiä kokemuksiasi verkossa
- vastaa mahdollisimman rehellisesti.

Asteikko tarkoittaa:

- 1 En lainkaan varma
- 2 Hieman varma
- 3 Melko varma
- 4 Varsin varma
- 5 Erittäin varma.

Voit käyttää tätä itsearviointia:

- ennen työpajaa tai kurssia nykyisten taitojesi pohtimiseen
- edistymisen ja uuden ymmärryksen huomaamiseen
- itsenäisesti tai yhdessä muiden kanssa keskustelun apuvälineenä
- sellaisten aiheiden tunnistamiseen, joihin haluaisit perehtyä tarkemmin.

Muista: medialukutaito on elinikäinen oppimisprosessi digitaalisten teknologioiden ja verkkoympäristöjen muuttuessa jatkuvasti.

Kysymykset itsearviointiin

Kuinka varmaksi tunnet itsesi näillä osa-alueilla? (1 = En lainkaan varma, 5 = Erittäin varma).

Väittämä	1	2	3	4	5
Pystyn luottavaisin mielin tunnistamaan, onko uutisotsikko mahdollisesti puolueellinen tai liioiteltu.					
Tiedän, kuinka tarkistaa, onko verkkosivusto tai artikkeli peräisin luotettavasta lähteestä.					
Tunnistan, milloin kuva, video tai äänileike saattaa olla muokattu, tekoälyn luoma tai irrotettu asiayhteydestä.					
Pystyn havaitsemaan tunteisiin vetoavan tai sensaatiohakuksen kielenkäytön verkossa.					
Osaan tehdä käänteisen kuvahaun (tai tarkistaa kuvan alkuperän) nähdäkseni, onko sitä käytetty uudelleen tai harhaanjohtavasti.					
Pystyn erottamaan ”mielipiteen” ja ”faktan” toisistaan.					
Osaan käyttää tekoälyä tai verkkotyökalua (esim. hakukonetta) verkossa näkemieni väitteiden tai lausuntojen tarkistamiseen.					
Ymmärrän, että algoritmit vaikuttavat siihen, mitä näen (esim. näyttämällä enimmäkseen omia näkemyksiäni vastaavaa sisältöä).					
Keskustelen mielelläni mediasisällöistä muiden kanssa ja kerron, jos ne ovat mielestäni puolueellisia tai harhaanjohtavia.					
Olen valmis pysähtymään hetkeksi ja harkitsemaan ennen kuin jaan jotain verkossa.					
Tiedän, kuinka tarkistaa, kuka on luonut tai jakanut viestin, ennen kuin päätän luottaa siihen tai jakaa sen.					
Ymmärrän, että väärä tai harhaanjohtava tieto voi levitä verkossa nopeasti, vaikka ihmiset jakaisivat sitä hyvillä aikeilla.					
Pystyn tunnistamaan, milloin viesti tai julkaisu saattaa olla huijaus tai tietojenkalasteluyritys.					
Osaan säätää yksityisyysasetuksiani sosiaalisessa mediassa.					
Ymmärrän, ettei kaikki ystävien tai perheenjäsenten verkossa jakama tieto ole välttämättä totta.					
Tiedän, mistä löydän luotettavia uutis- ja tietolähteitä verkossa.					
Uskallan pyytää apua, kun olen epävarma jostakin.					
Ymmärrän, että tekoälyn luoma sisältö voi olla erittäin realistista ja vaikeasti havaittavaa.					